

Jeanne Dekkers BOUWT MET ALLE ZINTUIGEN

Architecte **Jeanne Dekkers** (58), geboren in Venlo en opgegroeid in Maastricht, bouwde onder meer het Limburgs Museum. Sinds kort is ze hoogleraar aan de faculteit bouwkunde van de TU Eindhoven. Ze heeft een eigen architectenbureau in Delft: Jeanne Dekkers Architectuur.

Een gesprek over licht, geluid en geur in gebouwen, het ingooien van ruiten en het Limburgs Museum in Venlo.

door Peter Janssen

Haar intrede aan de Faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Eindhoven, afgelopen week uitgesproken, heeft als titel *Poëtisch Ingenieurschap*. Ratio en intuïtie, verstand en gevoel, zijn in haar ogen beide belangrijk bij het ontwerpen van onze stedelijke omgeving. Bovendien vindt ze kijken en luisteren 'het belangrijkste voor een architect om tot nieuwe ideeën te komen'. Jeanne is hoogleraar in deeltijd. Ze heeft ook haar eigen bureau Jeanne Dekkers Architectuur in Delft.

Architect, dat is toch geen beroep voor een meisje?

„Het was toen niet gebruikelijk, als je dat bedoelt, maar ik wilde gewoon bouwkunde gaan doen. Ik was thuis altijd met de handen bezig. Schetsen, timmeren, meubels maken, poppenhuizen, vliegers. Ik wilde alles zelf maken en was daarom vaak te vinden aan de werkbank van mijn vader, die ook altijd in de weer was. Maar om terug te komen op de vraag: je hebt te weinig vrouwelijke architecten die aan de weg timmeren. Ik ben pas de tweede vrouwelijke hoogleraar”.

Komt het voor dat je langs gebouwen loopt en denkt: verschrikkelijk, dat zou ik zelf beter doen?

„Dat denk ik zo vaak. Het is dat ik zat te doen heb met mijn bureau. Het valt me op hoe achteloos vaak wordt gebouwd. Ongelooflijk met hoeveel nonchalance iets wordt neergezet. Zonder te letten op de detaillering. Of de ruimtelijke opbouw. En nee, dat heeft niet alleen met geld te maken. Ook met inzet. Met lef. Of je je nek durft uit te steken.”

In je rede staat de opmerking dat van een leegstaand gebouw de ruiten worden ingegooid. Is daar een verklaring voor?

„Natuurlijk. Dat is toch heerlijk om te doen. Een steen in je hand en dan het geluid van kletterend glas. Het heeft iets magisch. De verleiding is heel groot. Met zijn heb je dat ook. Maar zijn vind ik heel mooi. Het is jammer als ze dat kapotmaken. Ik denk niet dat het ingooien van ruiten een protest is. Het is iets heel anders of je ruiten ingooit bij een ongewenst politicus of in een leeg gebouw. Als iemand er woont, zal het niet gauw gebeuren. Maar bij een leeg gebouw wel. En stel je dan eens voor: alle ruiten al kapot, op één na. Dat is toch een extra uitdaging om een steen te pakken, goed te mikken en die ook nog in te gooien.”

In je rede zeg je behatenswaardige dingen over licht.

„Door licht zie je. Licht is een soort bron van het leven. Het klinkt wat religieus, maar hoe moet ik het anders formuleren? Licht is een cadeau voor de architect. Als je dat goed begrijpt, kun je de mooiste dingen maken.

Jeanne Dekkers: „Kijken en luisteren zijn het belangrijkste voor een architect om tot

nieuwe ideeën te komen.”

foto Ram van Meel

Als je kijkt naar de zon, weet je waar de ingang moet komen. Je kunt een gevel mooi strijktlicht geven. Vandaar ook dat ik kijken belangrijk vind. Mijn inspiratie is wat ik zie. Licht krijg je cadeau, daar moet je echt op ontwerpen.”

Je benadrukt niet alleen het belang van de ogen, maar ook dat van de andere zintuigen.

„Dat ben ik ook met studenten aan het onderzoeken. Het is heel ingewikkeld. Je zintuigen werken, allemaal door elkaar. Een kind had eens een foto gemaakt van spreuwen. Toen deze werd afgedrukt, herkende ze het plaatje niet. Ze zag wat zwarte puntjes in een boom. Maar geen spreuwen. De waarneming van de spreuwen, dat was een combinatie van de geluiden die ze maken, hun beweging in de ruimte. Die waren er nu niet. De optelsom van de zintuigen maakt de hele beleving. Ik probeer studenten duidelijk te maken dat alle zintuigen een rol spelen bij het beleven van een ruimte. Als mensen

een ruimte niet fijn vinden, kan dat komen door het geluid. Hoe dat zich gedraagt in die ruimte. Daar ben ik me steeds meer van bewust. Als je weet hoe akoestische effecten werken, kun je ermee spelen. De beleving van een ruimte beïnvloeden, kan met geluid. Als je een symmetrische ruimte hebt, of een ellips, dan krijg je in het midden geen goed geluid. Dat moet je weten. Geluid reflecteert hetzelfde als licht. Romeinse en Griekse theaters zijn helemaal volgens dat principe ontworpen. De hal van het Limburgs Museum in Venlo heb ik bewust gefacetieerd, zodat het geluid wordt verspreid en niet galmt.”

Ook geur is heel belangrijk, herinneringen hechten zich makkelijk aan een geur. Maar kan een architect daar iets mee?

Geur kun je introduceren met je materialen. De geur van hout. Als je de geur kent van een houten blokhut, heb je daar een gevoel bij. Geur bepaalt in hoge mate of je een ruimte prettig vindt.

Ook daar ben ik mee bezig als hoogleraar. In de zorg heb je ruimtes nodig die prettig ruiken, fris, niet zompig. Met die wetenschap moet je iets doen.

Zoals er in commerciële ruimtes, in winkels, al veel meer wordt gedaan. Brood bakken, zodat de geur van brood de klanten verleidt tot het ko-

pen van brood. Geuren kunnen ook het verleden oproepen. Opeens ben je geschokt: ruik je ergens de geur van het huis van je oma. Ik weet nog precies

hoe het bij mijn oma rook. In het Limburgs Museum heb je opa- en oma-spullen. Het zou leuk zijn daar iets met geuren te doen.”

Het Limburgs Museum is de blikvanger vanaf station Venlo.

„Die plek is belangrijk. Door het Limburgs Museum is het vanuit het station gezien logischer geworden waar het centrum van Venlo is. Het museum wijst de weg. Ik vind het nog steeds een heel mooi gebouw. Die muur die naar een oude stadsmuur verwijst. Oranjerood, vooral in de zon. En ze is fantastisch gemetseld. Ze wordt mooi ouder. Zo zijn er bijvoorbeeld geen lekstrepn onder de ramen.”

Kan het dat iemand over vijftig jaar zegt: typisch een gebouw van het eind van de twintigste eeuw?

„Het is een heel optimistisch gebouw. Heel helder. Het getuigt van eenvoud en tegelijk van laagheid. Ik zie dat in deze tijd maat en schaal kleiner worden. Domweg omdat er minder geld is. Bovendien zie je nu een soort populisme. Verschillende kleuren in de baksteen. Een beetje truttig, vind ik. Een hang naar gezelligheid. Retro.”

Hoe ben je op het idee voor de indeling van het Limburgs Museum gekomen?

„Ik was in het Gemeentemuseum in Den Haag en zag daar prachtige poppenhuizen. Ik dacht: eigenlijk moet je een poppenhuis maken. Een houten kast waarin de geschiedenis ligt opgeborgen. Maar het is wel een groot poppenhuis geworden. Met een loopbrug die je langs de kamers leidt.”

Het Julianapark waarin het Limburgs Museum ligt, moet een soort museumkwartier worden, met het Museum van Bommel van Dam voor hedendaagse kunst en een nieuw te bouwen Tajrimuseum. Dat laatste lijkt maar niet van de grond te komen, terwijl Venlo er wel goede sier mee wilde maken op de Floriade die in april begint.

„Heel makkelijk, toch? Maak van het Tajrimuseum eerst een virtueel museum. Het gaat nu meer om het begrip: dit bedoelen we en we willen dat het er zo uit komt te zien. Alles wat je wil is er al. Alleen nog niet fysiek. Ik vind dat je moet dromen. En het landen van een droom kan op vele manieren.”

Je manier van bouwen, kun je die Limburgs noemen?

„Het is in ieder geval meer Romeins dan dat het getuigt van het nieuwe bouwen, dat veel zakelijker is. Daarom heb ik het ook over poëtisch ingenieurschap. Ik ben niet zo van 'ik zal handhaven' en 'ik worstel en kom boven'. Dat is iets van boven de dijken. Ze hebben zich daar altijd tegen de plek moeten verzetten. Tegen het water. Anders komt het naar binnen. Ik heb dat niet. Ik vecht niet tegen de plek waar ik bouw. Ik ben juist op zoek naar de historie van die plek. Zoals bij het Limburgs Museum.”